
FUNDAMENTAL PROBLEMS IN THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING INFORMATION PROCESSES IN MODERN ENTERPRISES WITH INTERNATIONAL BUSINESS

Diana Dimitrova Petrova

University of National and World Economy - Sofia, Bulgaria petrova.dd@abv.bg

Abstract: The development of the modern world economy is influenced by two powerful forces - globalization and digital technologies, which have led to a new digital era in the conditions for information exchange and doing business. The processes of globalization of business activity, global integration of markets, digital transformation in business and introduction of new business models are becoming increasingly rapid. In the course of these dynamic changes, economic information, including accounting information, plays the role of an extremely important factor and resource. An undeniable fact is the constantly growing importance of this information in the conditions of today's digital world.

The main goal of the development of this article is to highlight key problems in organizing accounting information processes in modern enterprises engaged in international business and to offer possible directions for their solution. The specific basic tasks that the author sets for the realization of the defined goal are:

- substantiation of the leading role of accounting information in the process of managing international business in today's conditions of globalization and digitalization;
- arguing the need to improve the organization of the processes of creation, transmission and use of accounting information for the purposes of making management decisions for the international business operations of modern enterprises;
- placing special emphasis on fundamental issues concerning the organization of accounting information processes and guidelines for their successful resolution in order to ensure effective management of the international business of the enterprise;
- identifying key organizational problems and shortcomings related to the conduct of accounting information processes in enterprises engaged in international business in modern conditions and outlining opportunities for overcoming them.

From a methodological point of view, a significant contribution to achieving the goal and tasks of the scientific research is made by the application of two approaches - systematic and interdisciplinary. The study of the organization of the processes of providing and using accounting information for the purposes of international business management is based on the application of the systematic approach. The justification of the role and importance of the information provided by accounting and the consideration of organizational problems in the implementation of accounting information processes in enterprises with international business are realized in the context of the interrelationships between accounting and modern management and marketing. In the course of studying the problems, the methods of analysis and synthesis, induction and deduction, observation, etc. are also used.

Keywords: international business, organization of accounting information processes, accounting information

ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СЧЕТОВОДНИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОЦЕСИ В СЪВРЕМЕННИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ С МЕЖДУНАРОДЕН БИЗНЕС

Диана Димитрова Петрова

Университет за национално и световно стопанство - София, България, petrova.dd@abv.bg

Резюме: Върху развитието на съвременната световна икономика оказват влияние две мощни сили – глобализацията и дигиталните технологии, които доведоха до нова цифрова ера в условията за информационен обмен и осъществяване на бизнес. Все по-бързи са процесите на глобализиране на стопанската дейност, глобална интеграция на пазарите, дигитална трансформация в бизнеса и въвеждане на нови бизнес модели. При настъпването на тези динамични промени ролята на изключително важен фактор и ресурс играе икономическата информация, в това число счетоводната. Неоспорим факт е непрестанно нарастващата значимост на тази информация в условията на днешния дигитален свят.

Главната цел при разработването на настоящата статия е извеждане на преден план на ключови проблеми при организирането на счетоводните информационни процеси в съвременните предприятия, развиващи международен бизнес и предлагане на възможни насоки за решаването им. Конкретните основни задачи, които авторът си поставя за реализиране на дефинираната цел са:

- обосноваване на водещата роля на счетоводната информация в процеса на управление на международния бизнес в днешните условия на глобализация и дигитализация;
- аргументиране на необходимостта от усъвършенстване на организацията на процесите на създаване, предаване и използване на счетоводна информация за целите на вземане на управленски решения за международните бизнес операции на съвременните предприятия;
- поставяне на специален акцент върху фундаменталните въпроси, касаещи организацията на счетоводните информационни процеси и насоките за тяхното успешно решаване с цел осигуряване на ефективно управление на международния бизнес на предприятието;
- открояване на ключови организационни проблеми и недостатъци, свързани с протичането на счетоводните информационни процеси в предприятията, занимаващи се с международен бизнес в съвременните условия и очертаване на възможности за преодоляването им.

От методологична гледна точка за постигане на целта и задачите на научното изследване съществен принос има прилагането на два подхода – системен и интердисциплинарен. Изследването на организацията на процесите на осигуряване и използване на счетоводната информация за целите на управлението на международния бизнес се базира на приложението на системния подход. Обосноваването на ролята и значението на осигуряваната от счетоводството информация и разглеждането на организационните проблеми при осъществяването на счетоводните информационни процеси в предприятията с международен бизнес, се реализират в контекста на взаимовръзките между счетоводството и съвременния мениджмънт и маркетинг. В хода на изследването на проблематиката се използват още методите анализ и синтез, индукция и дедукция, наблюдение и др.

Ключови думи: международен бизнес, организация на счетоводните информационни процеси, счетоводна информация.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Върху развитието на съвременната световна икономика оказват влияние две мощни сили – глобализацията и дигиталните технологии, които доведоха до нова цифрова ера в условията за информационен обмен и осъществяване на бизнес. Все по-бързи са процесите на глобализиране на стопанската дейност, глобална интеграция на пазарите, дигитална трансформация в бизнеса и въвеждане на нови бизнес модели. При настъпването на тези динамични промени ролята на изключително важен фактор и ресурс играе икономическата информация, в това число счетоводната. Неоспорим факт е непрестанно нарастващата значимост на тази информация в условията на днешния дигитален свят.

2. ОСНОВНА ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Главната цел при разработването на настоящата статия е извеждане на преден план на ключови проблеми при организирането на счетоводните информационни процеси в съвременните предприятия, развиващи международен бизнес и предлагане на възможни насоки за решаването им. Конкретните основни задачи, които авторът си поставя за реализиране на дефинираната цел са:

- обосноваване на водещата роля на счетоводната информация в процеса на управление на международния бизнес в днешните условия на глобализация и дигитализация;
- аргументиране на необходимостта от усъвършенстване на организацията на процесите на създаване, предаване и използване на счетоводна информация за целите на вземане на управленски решения за международните бизнес операции на съвременните предприятия;
- поставяне на специален акцент върху фундаменталните въпроси, касаещи организацията на счетоводните информационни процеси и насоките за тяхното успешно решаване с цел осигуряване на ефективно управление на международния бизнес на предприятието;
- открояване на ключови организационни проблеми и недостатъци, свързани с протичането на счетоводните информационни процеси в предприятията, занимаващи се с международен бизнес в съвременните условия и очертаване на възможности за преодоляването им.

От методологична гледна точка за постигане на целта и задачите на научното изследване съществен принос има прилагането на два подхода – системен и интердисциплинарен. Изследването на организацията на процесите на осигуряване и използване на счетоводната информация за целите на управлението на международния бизнес се базира на приложението на системния подход. Обосноваването на ролята и

значението на осигуряването от счетоводството информация и разглеждането на организационните проблеми при осъществяването на счетоводните информационни процеси в предприятията с международен бизнес, се реализират в контекста на взаимовръзките между счетоводството и съвременния мениджмънт и маркетинг. В хода на изследването на проблематиката се използват още методите анализ и синтез, индукция и дедукция, наблюдение и др.

3. РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА СЧЕТОВОДНАТА ИНФОРМАЦИЯ В ПРОЦЕСИТЕ НА ВЗЕМАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ РЕШЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ БИЗНЕС НА СЪВРЕМЕННИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Бързите темпове на глобализация, специфичните характеристики на днешната глобална бизнес среда, глобалните и технологичните предизвикателства, с които се сблъскват съвременните предприятия, развиващи международен бизнес, налагат нуждата от преоценка на ролята и значението на счетоводната информация. Сред основните фактори, влияещи върху глобализацията през последните години са развитието и приложението на технологиите, либерализацията на трансграничната търговия и движението на ресурси, нарастването на глобалната конкуренция и на потребителския натиск (Daniels, J., Radebaugh, L., Sullivan, D., Click, R., 2022, с. 53). Силната зависимост на счетоводството от параметрите на социално-икономическата среда винаги е обуславяла нуждата от неговото непрестанно развитие и усъвършенстване. Новата дигитална епоха поставя пред счетоводната теория и практика редица изисквания, проблеми и предизвикателства. Все по-голяма е необходимостта от прилагане на съществени подобрения в организацията на счетоводните информационни процеси в предприятията, съобразени с повишените информационни изисквания на съвременния международен мениджмънт. Счетоводството е система за икономическа информация, чиито основни цели са да създава, обработва, систематизира, обобщава и използва информация за стопанските факти и процеси в предприятието. Тази информация е предназначена за нуждите на управленските органи в предприятието и за външни потребители, в това число данъчни органи, банки и други кредитори, контрагенти, инвеститори и т.н. Огромно е значението на счетоводството като „източник на информация за контролиране, анализиране и регулиране на процесите, които протичат в стопанските предприятия; за изучаване на тяхната икономика, за обогатяване на знанията и набелязване на конкретни мерки за по-активното им използване в процеса на управление.” (Пергелов, К., 1997, с. 6). Тази значимост на счетоводната информация за управлението на предприятието определя и „главното изискване към счетоводството в пазарни условия, а именно да осигурява информацията, необходима на ръководството на предприятието за изпълнението на управленските му функции” (Начева, Р., 2001, с. 24). Управлението на предприятието, разгледано от позициите на системния подход, е информационен процес, чиято обективно необходима и незаменима съставна част е счетоводството. Във връзка с това М. Динев определя счетоводството като „информационен процес, организиран и последователно протичащ в система със своите подсистеми и елементи, обединени от общата цел или критерии за обобщаване на информационните процеси” (Динев, М., 2000, с. 24). Важно е да се акцентира върху това, че „в основата на информационното и контролното обслужване на управлението стои счетоводството – в качеството му на надеждна и организирана информационна и контролна система” (Душанов, И., 2001, с. 3). Осигурената от счетоводството информация дава възможност да се изследва миналото развитие на предприятието, да се установява и анализира настоящата и да се прогнозира бъдещата му дейност. Без счетоводната информация е невъзможно осъществяването на процесите на планиране, анализ и контрол, насочени към вземане на управленски решения за дейността на предприятието и търсене на оптимални варианти за перспективното му развитие. В процесите на управление създадената от счетоводството информация се използва при разработката на прогнози за разнообразните бизнес операции на предприятието, както и при оценяването и анализирането на степента на изпълнението им. Тя позволява да се определят резултатите и ефектите от управленските решения, които се вземат и също така да се изследват причините, водещи до разминаване между прогнозните резултати и реално постигнатите. Чрез разработените прогнози се очертават насоките на предстоящата дейност. Възникналите позитивни и негативни отклонения в хода на изпълнението на прогнозите могат да бъдат подложени на анализ чрез използване на осигурената от счетоводството информация. По този начин тя служи за преценяване на реализирането на прогнозите и едновременно с това е основа за вземане на нови управленски решения. Извършваните анализи на досегашното развитие са база за планиране на бъдещата дейност, а чрез процеса на контрол при управлението се проверява дали са изпълнени поставените планови цели и наложителни ли са съответни коригиращи действия. Чрез контрола „се проверява правилността на взетото решение, неговите качества и обхват, установява се качеството на планирането и прогнозирането, определя се постигнатата степен на координираност” (Динев, М., 1999, с. 30). Миналото не може да се променя, но то може да се тълкува, изследва и изучава. Без да се познава

достатъчно добре миналото, трудно може да се предвиди правилно бъдещето. Ако при извършване на контролната дейност изследването на миналото се разглежда като познавателен процес, то значително се повишават възможностите за правилно прогнозиране и за контрол върху бъдещето на предприятието. Контролните възможности на счетоводството са заложили още в неговите логически и методологични основи като информационна система, за която е характерно прилагането на специфични способности. В тези „способности на обхващане, регистриране и анализиране на всяка една стопанска операция се съдържа надежден и сигурен инструментариум за контрол върху състоянието на средствата и техните източници, за техните промени и за параметрите и насоките на тези промени” (Душанов, И., 1998, с. 15).

Всички извършвани от предприятието международни бизнес операции изискват счетоводно отразяване, интерпретиране и анализиране. Чрез осигурената от счетоводството информация се осъществява контрол върху законосъобразността и целесъобразността на тези операции, спазването на изискванията на нормативните актове, финансовата и данъчната дисциплина и др. Счетоводната информация е необходима за анализ на реализирания от предприятието международен бизнес, за оценяване на ефективността му, за определяне на насоките за устойчивото му развитие и за увеличаване на рентабилността му.

В процесите на управление на бизнеса в днешните условия на глобализация ключова роля имат прилаганите от предприятието маркетингови стратегии и тактики. Това положение важи с особено голяма сила в случая, когато то извършва международен бизнес, тъй като предприятието не може да устои на свръхконкуренцията на глобалните пазари без ефективни маркетингови дейности и гъвкава маркетингова политика, съответстващи на спецификите и измененията на международната бизнес среда. Това от своя страна изисква осъществяване на множество маркетингови анализи, прецизно планиране и контрол по отношение на елементите на маркетинг микса, т.е. на неговите класически четири “П”-та: продукт (product), цена (price), дистрибуция (place) и промоция (promotion). Необходими са успешни стратегии и тактики за всички тези компоненти - стокова политика, ценова политика, канали на реализация, реклама и стимулиране на продажбите. Изграждането и прилагането им изисква наличието на икономическа информация – пазарно-конюнктурна, отчетна, научна и др. Голяма част от маркетинговите дейности и процеси се основават на информация, осигурена от счетоводната система на предприятието. При анализа на вътрешните за предприятието фактори, свързани с елементите на маркетинг микса „решаваща е ролята на счетоводната информация, която следва да бъде осигурена чрез рационално организирана система за аналитична отчетност. Необходимо е нейното организиране да бъде съобразено със спецификите на SWOT анализа при международния търговски бизнес, изразяващи се в това, че силните и слабите страни на предприятието трябва да се изследват през призмата на съответните външни пазари, на които то оперира” (Petrova, D., 2024, с. 85). Детайлизираните бизнес анализи „са ключова предпоставка за успешен мениджмънт на предприятията, занимаващи се с международна търговия и затова е наложително те да бъдат информационно осигурени чрез ефективно функционираща система за аналитично счетоводно отчитане“ (Petrova, D., 2020, с. 159).

Бързото развитие и широкото прилагане на цифровите технологии в днешните времена на невиджани досега технологични промени, предизвиква драстични изменения в маркетинговите дейности в предприятията. Днес маркетингът „има по-голям обхват, по-голяма скорост, отколкото когато и да било преди“ (Годин, С., 2024, с. 271). След съвременния Маркетинг 5.0, дефиниран като „употреба на интелигентни технологии за създаване, комуникиране, предоставяне и повишаване стойността на цялостното потребителско пътешествие” (Котлър, Ф., Картаджая, Х., Сетиауан, И., 2022, с. 19), много бързо се появи Маркетинг 6.0, чийто основополагащ елемент е т.нар. “метамаркетинг”. Този маркетинг се определя като най-новия маркетингов подход, „който прекрива границите между физически и дигитален свят. Той предоставя на потребителите въвличащо изживяване, при което те не правят разлика между двата свята“ (Котлър, Ф., Картаджая, Х., Сетиауан, И., 2025, с. 21). Налагащите се нови тенденции в областта на съвременния мениджмънт и маркетинг безспорно поставят нови, много по-високи изисквания към счетоводната информация и обуславят необходимостта от усъвършенстване на организацията на процесите на създаване, предаване и използване на тази информация за целите на вземане на решения за ефективно управление на извършваните от предприятието дейности.

4. ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕТО НА СЧЕТОВОДНИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОЦЕСИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА С МЕЖДУНАРОДЕН БИЗНЕС И НАСОКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ

Фундаменталните проблеми, които е изключително важно предприятията с международен бизнес да решат успешно с оглед осигуряване на ефективна организация на процесите на създаване, предаване и използване

на счетоводна информация за целите на вземане на решения при управлението на извършваните дейности са:

- каква счетоводна информация е необходима за вземане на съответни управленски решения за дейността на предприятието;
- как да се организира създаването на нужната за управлението информация от счетоводната информационна система на предприятието;
- на кого е необходимо да се предоставя осигурената от счетоводството информация за целите на вземане на управленски решения;
- кога трябва да се предоставя създадената счетоводна информация на съответните мениджъри от отделните управленски нива в предприятието.

В предприятието трябва най-напред да се уточни каква счетоводна информация е потребна за вземаните решения при управлението на дейността и как ще се организира нейното създаване. На лицата, вземащи решения на съответните управленски нива, е нужна подходяща информация, чрез която да контролират дейностите, за които отговарят и да концентрират вниманието си върху ключовите индикатори, от които зависят техните решения. Обикновено се налага създаването от счетоводната система информация да бъде преобразувана и представена по начин, който я прави по-приложима в работата на съответните мениджъри. Така например, на различните маркетинг-мениджъри, отговорни за продажбите на отделните групи стоки на предприятието на международните пазари, е необходима подходяща счетоводна информация за реализираните продажби. За анализите им няма да бъде подходяща твърде детайлизирана счетоводна информация, която не е селектирана според критериите, съответстващи на значимите направления за детайлизиране на анализите на продажбите – например по видове стоки, по географски региони, по канали на реализация, по групи клиенти и др. Много полезна за вземане на решения ще бъде счетоводната информация, съдържаща се в осигурени от счетоводната информационна система вътрешнофирмени справки и отчети за периодичните продажби, при изготвянето на които е постигната организационна съгласуваност с конкретните насоки на последващите детайлизирани анализи на продажбите на предприятието. От особена важност за рационалното организиране на счетоводните информационни процеси е още при създаването на счетоводната информация да бъдат взети предвид специфичните информационни изисквания на управлението на международните бизнес операции. Важно е също предоставяните от счетоводната система справки и отчети за вътрешни управленски цели да дават възможност за съпоставимост между плановите и фактическите показатели за дейността.

Следващият фундаментален организационен въпрос, който трябва да бъде решен, след като е организирано създаването на подходящата счетоводна информация е: кои са мениджърите, на които да бъде предоставяна, за да бъдат вземани нужните управленски решения. Необходимо е да бъдат вложени усилия за правилно организиране на взаимовръзките между счетоводната информационна система и мениджърите, които са оторизирани да вземат съответни управленски решения и да контролират дейностите за изпълнение на определени планови цели при осъществяване на международния бизнес на предприятието. В някои предприятия например, процесите на вземане на решения се затрудняват поради това, че от счетоводната информационна система се предава твърде много детайлизирана информация за високите нива в йерархичната организационна управленска структура и недостатъчно детайлизирана за по-ниските нива.

Други ключови въпроси относно организацията на счетоводните информационни процеси са: колко бързо и колко често да се предоставя осигуряваната от счетоводната система информация на вземащите управленски решения в предприятието. Отговорите на тези въпроси зависят от характера на конкретните управленски решения, за които ще се използва счетоводната информация. Много от регулярно вземаните решения при управлението на международния бизнес могат да бъдат информационно осигурявани чрез редовно изготвяни и предоставяни по определен график отчети и справки за вътрешни управленски цели. Същевременно от съществено значение е да се постигне достатъчно висока степен на гъвкавост при организирането на счетоводните информационни процеси, поради факта, че в днешните динамични икономически реалности предприятията много често са изправени пред необходимостта за адекватна реакция и бързо вземане на обосновани решения за проблеми, възникващи в резултат на непредвидени обстоятелства. При такива ситуации приоритетна значимост имат готовността и възможността за получаване на нужната счетоводна информация, като е важно тя да бъде преди всичко навременна. В тези случаи е безполезно получаването на прецизна и подробна, но закъсняла информация, тъй като вече е твърде късно да се използва и да повлияе върху съответно решение.

Като основни организационни недостатъци, които са често срещани при организирането на счетоводните информационни процеси на съвременните предприятия, развиващи международен бизнес, могат да бъдат посочени:

- неточно идентифициране на действителните конкретни потребности от счетоводна информация на лицата, вземащи управленски решения на различните йерархични нива в организационно-управленската структура на предприятието;
- липса на ясно и точно дефинирани изисквания по отношение обхвата и качествените характеристики на счетоводната информация, която да се предоставя на вземащите решения на отделните управленски равнища;
- проблеми във връзка с рационалното организиране на движението на информационните потоци в организационно-управленската структура на предприятието и липса на ефективни комуникации между отделните структурни звена;
- неефективно организирани комуникационни връзки и недостатъчно сътрудничество между специалистите в областта на счетоводството и специалистите от другите функционални области в предприятието, което се отразява негативно върху процесите на вземане на решения;
- недостатъчна степен на организационно съответствие между създаването на детайлизирана счетоводна информация за дейността според съответни аналитични признаци и детайлизирането на последващите анализи на тази дейност по определени критерии.

В редица предприятия вземащите решения на съответните управленски равнища в организационната структура често получават недостатъчно полезна счетоводна информация, вместо такава, от която действително се нуждаят. В някои случаи, при които се налага да предприемат бързи стъпки за преодоляване на проблеми, възникнали по силата на непредвидени обстоятелства, получават необходимата важна за вземане на решения информация прекалено късно. За преодоляване на посочените проблеми и справяне със съществуващите организационни слабости се налага усилията да се насочат към усъвършенстване на организацията на счетоводните информационни процеси, към подобряване на съдържанието и скоростта на информационните потоци между различните съставни звена в организационно-управленската структура на предприятието, като се вземат предвид изпълняваните от тях специфични цели и функции. Наложително е да се търсят възможни решения за по-ефективно координиране на дейностите на различните структурни компоненти на предприятието и за усъвършенстване на комуникационните връзки между тях чрез използване на широките възможности на съвременните дигитални технологии. Все по-нарастващата нужда за създаване на взаимодействащи екипи за ефективно управление на отделните бизнес процеси в предприятието изисква също да се постигат по-активно сътрудничество и успешна съвместна работа между счетоводния персонал и персонала от останалите функционални отдели (в т.ч. маркетинг, логистика, научно-изследователска и развойна дейност и др.).

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всичко изложено дотук недвусмислено показва, че без рационално организиране на счетоводните информационни процеси е невъзможно да се осигури оптимално осъществяване на взаимосвързаните процеси на анализ, планиране и контрол при вземането на управленски решения в предприятията, занимаващи се с международен бизнес. Мениджърите от отделните йерархични нива, отговорни за съответните бизнес операции, специалистите по маркетинг и всички останали лица, на които се налага да вземат управленски решения, са изправени пред обективната необходимост да познават счетоводната терминология, да разбират принципите и правилата, прилагани при създаването на счетоводната информация за дейностите на предприятието, да могат правилно да я интерпретират и ефективно да я използват в своята работа. В този контекст ясно се откроява огромната значимост на счетоводството като „език на бизнеса“, чрез който се реализират стремежите за формулиране на възможно най-ефективни управленски решения, гарантиращи успешното и стабилно дългосрочно развитие на предприятието в условията на високорисковата глобална икономическа среда.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Годин, С. (2024). Това е маркетинг. София, Издателство „Локус пбблишинг“, с.271
- Динев, М. (1999). Контрол в социалното управление. София, Издателство „Тракия М“, с.30
- Динев, М. (2000). Обща теория на счетоводството. София, Издателство „Тракия М“, с.24
- Душанов, И. (1998). Обща теория на счетоводството. София, Издателство „Счетоводна къща“, с.15
- Душанов, И. (2001). Счетоводството в условията на пазарната икономика (опит за теоретико-методологична трактовка на проблема в най-едри щрихи), *сп. „Български счетоводител“*, София, бр.20, с.3
- Котльор, Ф., Картаджая, Х., & Сетиуан, И. (2022). Маркетинг 5.0 за технологиите и хората. София, Издателство „Локус пбблишинг“, с.19

- Котлър, Ф., Картаджая, Х., & Сетиауан, И. (2025). Маркетинг 6.0: бъдещето е потапяне в метамаркетинга. София, Издателство „Локус пбблишинг“, с.21
- Начева, Р. (2001). Обща теория на счетоводството. София, Издателство „Тракия М“, с.24
- Пергелов, К. (1997). Същността и значението на счетоводството като наука, *сп. „Български счетоводител“*, София, бр.10, с.6
- Daniels, J., Radebaugh, L., Sullivan, D., & Click, R. (2022). International Business: Environments & Operations, Seventeenth Edition, Global Edition, Pearson, с.53
- Petrova, D. (2020). Analysis of Foreign Trade Activity of Bulgarian Enterprises in Modern Conditions of Globalization – Contemporary Requirements and Accounting Information Provision, *Knowledge – International Journal*, ИКМ - Скопје, Vol. 41.1, p.159
- Petrova, D. (2024). Specificities of the Methods of Analysis of the International Trade Business of the Enterprises and Their Accounting and Information Provision, *Knowledge – International Journal*, ИКМ – Скопје, Vol. 65.1, p.85